

11. Плахотнік О., Міселюк О. Гендерні студії: поняття та підходи. Київ : ФОРМ Кандиба Т. П., 2020. 212 с.
12. UN Women. Gender Pay Gap in Eastern Europe and Central Asia. 2021.
13. Кісь О. Українки в історії: гендерні аспекти. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2010. 240 с.
14. Маєрчик М. Гендерні режими в Україні: історично-культурний аналіз. Київ : Сфера, 2003. 164 с.
15. Connell R. Masculinities. Berkeley : University of California Press, 2005. 324 p.
16. Кобеліанська Л. Гендерний підхід у державній політиці. Київ : Логос, 2019. 180 с.
17. Буроменський М. В., Гнатюк О. В. Протидія домашньому насильству: правові та соціальні підходи. Київ : Алерта, 2020. 112 с.

*Павлик Дмитро Олександрович,
курсант навчально-наукового
експертно-криміналістичного інституту
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
завідувач кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ІНФОРМАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ДЕРЖАВИ В ПЕРІОД КРИЗ: ІСТОРИЧНІ УРОКИ ТА ВИКЛИК ДЛЯ ДЕРЖАВИ

Інформаційна стратегія держави в періоди криз виступає ключовим механізмом забезпечення політичної стабільності, суспільної єдності та легітимності державної влади. В умовах стрімкої цифровізації інформація перетворюється на стратегічний ресурс, здатний мобілізувати суспільство, формувати довіру, протидіяти паніці та підтримувати моральний дух громадян. Як слушно зауважує М. Кастельс, комунікаційний простір став критичним компонентом сучасної влади, а інформаційні потоки – основою соціального впливу держави [1, с. 53–74].

Україна перебуває в ситуації, коли інформаційна безпека і стратегічні комунікації стали необхідною умовою національної безпеки. Постійні інформаційно-психологічні операції Російської Федерації, кібератаки та дезінформаційні кампанії формують безпрецедентні загрози, які вимагають системної державної політики у сфері інформаційної безпеки [2, с. 4–7].

Історичний досвід підтверджує: в періоди воєн, криз чи трансформацій інформаційна політика держав завжди поєднувала мобілізаційну та легітимізаційну функції. Під час Другої світової війни Велика Британія створила одну з найефективніших інформаційних систем. Її пропагандистські плакати, зокрема легендарне «Keep Calm and Carry On», вироблені Міністерством інформації, сприяли підтримці морального духу та громадської стійкості [3]. Британська стратегія була побудована на поєднанні достовірності, психологічної підтримки та простоти комунікаційних меседжів [4, с. 197–223].

У США також активно використовувалася стратегічна комунікація, орієнтована на формування демократичних цінностей, відповідальності та участі громадян у війні [4, с. 224–238]. Це стало прикладом відкритої моделі комунікацій, де довіра між державою та суспільством виступала основою ефективності.

Зовсім інша модель діяла в Радянському Союзі, де інформаційна політика була вибудована на тотальному контролі, ідеологічній мобілізації та придушенні альтернативних наративів. Р. Сані докладно аналізує механізми формування радянської «офіційної реальності» та роль пропаганди у війні, вказуючи на її короткострокову ефективність і довгостроковий руйнівний вплив на довіру до влади [5, с. 266–290].

Період холодної війни став апогеєм інформаційних стратегій: США й союзники застосовували концепцію «м'якої сили» – культурної привабливості, свободи, відкритості [3, с. 73–94], тоді як СРСР спирався на ідеологічну мобілізацію [8, с. 63–112]. Саме сила привабливості, а не примусу, забезпечила Заходу інформаційну перевагу.

Розпад СРСР продемонстрував, що інформаційна відкритість і гласність стали каталізатором системної трансформації. Саме зміна інформаційної політики підірвала основи радянського тоталітаризму [7, с. 203–229].

Для України відсутність власної інформаційної стратегії в 1990–2000-х роках дозволила Росії домінувати в медіапросторі, формуючи хибні наративи про історію, мову та ідентичність [9, с. 372–389]. Лише після 2014 р. та особливо після 2022 р. Україна активно розвиває власну систему стратегічних комунікацій.

Ключовим сучасним документом є «Стратегія комунікації з питань євроатлантичної інтеграції України до 2025 року», затверджена Указом Президента № 348/2021 [10]. Документ визначає принципи відкритості, достовірності, взаємодії, системності, що повністю відповідає міжнародним демократичним стандартам. Реалізація забезпечується Планом заходів на 2024–2025 роки, що деталізує інструменти комунікаційної роботи.

Також важливим є Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1155-р від 9 грудня 2022 р., яке затверджує Стратегію комунікації з питань європейської інтеграції [11]. Документ визначає конкретні цільові групи, канали, інструменти та очікувані ефекти.

Порівняння української стратегії з історичними моделями дає підстави стверджувати, що вона поступово наближається до відкритої демократичної моделі комунікації, властивої країнам Заходу в періоди криз. Водночас Україна

має враховувати історичні ризики: закритість, ідеологізація, невідповідність слів і дій можуть зруйнувати довіру суспільства, що є критичним у воєнний час [5, с. 274].

Ефективна інформаційна стратегія ґрунтується на прозорості, достовірності, швидкості та моральній відповідальності. У період війни вона перетворюється на елемент національної безпеки, визначаючи рівень стійкості суспільства та здатність держави протистояти зовнішнім загрозам.

Список використаних джерел

1. Castells M. The Power of Communication. New York : Oxford University Press, 2013. 624 p.
2. Держспецзв'язку України. Аналітичні звіти щодо кіберзагроз. 2022–2024.
3. British National Archives. WWII Home Front Propaganda Posters Collection. London : TNA, 1939–1945.
4. Taylor P. M. Munitions of the Mind: A History of Propaganda from the Ancient World to the Present Era. Manchester : Manchester University Press, 2003. 344 p.
5. Suny R. G. The Soviet Experiment: Russia, the USSR, and the Successor States. Oxford : Oxford University Press, 2011. 540 p.
6. Nye J. S. Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York : Public Affairs, 2004. 191 p.
7. Brown A. The Gorbachev Factor*. Oxford : Oxford University Press, 1996. 352 p.
8. Gaddis J. L. The Cold War: A New History. New York : Penguin Press, 2005. 352 p.
9. Кульчицький С. О. Історія України. Київ : Либідь, 2010. 512 с.
10. Указ Президента України «Про Стратегію комунікації з питань євроатлантичної інтеграції України на період до 2025 року» від 11 серпня 2021 р. № 348/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348/2021#Text>
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії комунікації з питань європейської інтеграції України на період до 2026 року» від 9 грудня 2022 р. № 1155-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1155-2022-%D1%80#Text>

